



Atıf/Citation

Dođru, E., Koçak, E., (2021), Covid-19 salgınının konaklama işletmelerine etkisi (Fethiye örneği). Dođu Coğrafya Dergisi 26(45), 107-124

COVID-19 SALGINININ KONAKLAMA İŞLETMELERİNE ETKİSİ (FETHİYE ÖRNEĞİ)¹

Effect of Covid-19 Pandemic on Accommodation Businesses (Fethiye Example)

Esengül DOĐRU*

Emine KOÇAK**



Öz

Dünya genelinde 2019 yılı Aralık ayında ortaya çıkan ve kısa sürede hızla yayılan Covid-19 salgını milyonlarca insanın yaşamını kaybetmesine sebep olmuştur. Salgın sürecinde uygulamaya konulan kısıtlama ve yasaklar insanların sosyal yaşamını, tüketim alışkanlıklarını ve ekonominin bütün sektörlerini etkilemiştir. Bu durumdan etkilenen sektörlerden biri de turizm sektörüdür. Turizm yapısı itibariyle yaşanan ekonomik krizler, salgın hastalıklar, terör olayları ve doğal afetler gibi durumlardan kolay etkilenen sektörlerin başında yer almaktadır. Dolayısıyla Covid-19 salgını turizm sektörünü de olumsuz yönde etkilemektedir. Dünyada en fazla turist ağırlayan altıncı, Avrupa'da dördüncü ülke olan Türkiye'de turizm sektörü Covid-19 salgınından önemli ölçüde etkilenmiştir. Turizm sektörünün önemli paydaşlarından biri olan konaklama işletmeleri de salgın döneminde uyulması gereken yasaklar ve tedbirler kapsamında faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu araştırma kapsamında, Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Fethiye'de Covid-19 salgınının turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerine olan etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Fethiye'de turizm konaklama işletmesi yetkililerinden 16 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, önceki yıllara göre 2020 yılı turizm potansiyelinin çok düşük seviyelerde olduğu, turistik taleplerin azaldığı ve işletmelerin ekonomik kayba uğradıkları, işletmelerin salgına karşı alınan yasal tedbirlere yeterince uydukları, tedbirler konusunda en çok zorlanılan durumun maske kullanımı olduğu, turistlerin alınan tedbirlere yeterince uydukları ve en çok maske kullanımı konusunda zorlandıkları, turistik talepteki azalışın konaklama ücretlerini düşürdüğü, konaklama işletmelerinin doluluk oranlarının düşük seviyelerde olduğu ve turistlerin konaklama işletmesindeki kalış sürelerinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak konaklama işletmelerinin önceki yıllara göre salgın sürecinde ekonomik bir daralma yaşadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Covid-19, Salgın, Konaklama İşletmeleri

¹ Bu çalışma 24-26 Aralık 2020'de Karabük'te yapılan "4th International Symposium of Education and Values (ISOEVA)" isimli sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* PhD. Student., Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, esenguldogru@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1997-270X.

** PhD. Student., Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, kocakemine19@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6370-488X.

Dergiye Göliş Tarihi: 28.12.2020

Yayına Kabul Tarihi: 15.05.2021

Abstract

The Covid-19 pandemic, which occurred in December 2019 worldwide and spread rapidly in a short time, caused millions of people to lose their lives. Restrictions and prohibitions imposed during the epidemic affected people's social life, consumption habits and all sectors of the economy. One of the sectors affected by this situation is the tourism sector. Tourism is one of the sectors that can be easily affected by situations such as economic crises, epidemics, terrorist events and natural disasters. Therefore, the Covid-19 epidemic also negatively affects the tourism sector. The tourism sector in Turkey, which is the sixth largest tourist destination in the world and the fourth country in Europe, has been significantly affected by the covid-19 pandemic. Accommodation enterprises, which are one of the important stakeholders of the tourism sector, continued to operate within the scope of the prohibitions and measures to be followed during the epidemic period. As part of this research, an attempt was made to determine the impact of the Covid-19 pandemic on accommodation businesses providing tourist services in Fethiye, one of the important tourist centers of Turkey. The case study pattern from qualitative research methods was used in the research. The participants of the study were 16 people from the authorities of the tourism accommodation business in Fethiye. A semi-structured interview form developed by researchers was used as a data collection tool. The study as a result of the 2020 tourism potential is at very low levels compared to previous years, tourist demand and the development of enterprises suffered economic loss, businesses to conform adequately to the epidemic of legal measures taken against the measures it is important to use a mask about the most difficult situation, precautionary measures enough they live of tourists, and most difficult about the use of the mask, lowering the cost of the decrease in demand for tourist accommodation, it has been found that occupancy rates of accommodation businesses are at low levels and that tourists ' stay in the accommodation business is reduced. Based on these findings, it was determined that accommodation enterprises experienced an economic contraction in the epidemic process compared to previous years.

Keywords: *Tourism, Covid-19, Pandemic, Accommodation Businesses*

1. Giriş

Dünyanın en büyük sektörlerinden biri olan turizm, 20. yüzyılın son dönemlerinden bu yana hızlı gelişim ve değişimler sergilemiş, önemli bir ekonomik faaliyet alanı olarak yerini almıştır. Aynı zamanda turizm ile ilgili göstergeler, gelecekte de turizm sektörünün daha da büyüyecek devam edeceği yönündedir. Fakat turizmi olumlu ve olumsuz anlamda etkileyen bazı faktörler, turizm sektörüyle ilgili tahminleri pozitif veya negatif yönde etkileyebilmektedir. Öyle ki, turizm sosyal, siyasal, ekonomik vb. ulusal ve uluslararası etkenlerden kolayca etkilenen bir sektördür.

Turizmin gelişim seyrine bakıldığında ekonomik krizler, salgın hastalıklar, terör olayları ve doğal afetler gibi durumların yaşandığı yıllarda turizm sektörü olumsuz anlamda etkilenmiştir. Herhangi bir krizin yaşanması turizm destinasyonunun çekiciliğini kaybetmesine neden olmaktadır.

Turizm sektöründe kriz olayını, sektörünün olağan gidişatını sekteye uğratan, durduran, turistleri bölgenin güven ve emniyeti konusunda tedirgin eden, turizm talebinin ve turizm gelirlerinin azalmasına neden olan kaotik bir durum olarak tanımlamak mümkündür (Köşker, 2017). Krizler beklenmeyen bir anda ortaya çıkan ve bir takım olumsuz etkiler oluşturan olaylardır. Krizler birçok farklı faktöre bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Salgın hastalıklar da kriz oluşturan sebepler arasındadır (Çeti ve Ünlüöner, 2019).

Küresel anlamda yaşanan salgın hastalıklar birçok açıdan tehdit oluşturmaktadır. Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan "Covid-19" veya "2019-nCoV" (Yeni Tip Koronavirüs veya Koronavirüs Hastalığı 2019) resmi olarak, Aralık 2019'da Çin'in Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) vakaları bildirmesiyle başlamış ve salgın hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılarak ciddi tehditlerden birini oluşturmuştur. 11.05.2021 tarihi itibarıyla dünyada toplam 159 milyon kişi enfekte olmuş ve 3,3 milyon kişi hayatını kaybetmiştir.

Salgınla beraber dünyada bir takım önlemler alınmaya başlamıştır. Bunlardan bazıları şehirler ve ülkeler arası seyahat kısıtlamaları, etkinlikler ve organizasyonların yasaklanması, kongre ve fuarların iptal edilmesi veya ertelenmesidir. Dolayısıyla bu durum birçok sektörde olduğu gibi turizm sektörünün de olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "küresel salgın" olarak ilan edilen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) küresel ölçekte turizm faaliyetlerini durma noktasına getirmiştir (Zoğal ve Emekli, 2020). Havayolu işletmeleri, otel işletmeleri, seyahat acenteleri gibi turizm endüstrisinin bel kemiğini oluşturan işletmeler başta olmak üzere turizmin tüm kolları bu sıkıntılı süreçten olumsuz yönde etkilendiği ve etkilenmeye devam edeceği düşünülmektedir (İbiş, 2020). Coğrafi etki alanı ve yayılma hızı hesaba katıldığında, salgının küresel turist hareketliliğini %1 ila %3 oranında azalttığı tahmin edilmektedir. İlgili durum, uluslararası turizm gelirlerinde yaklaşık 30 ila 50 milyar Amerikan doları kayıp anlamına gelmektedir (Acar, 2020).

Turizm tüm kıtalardaki ekonomileri, geçim kaynaklarını, kamu hizmetlerini ve fırsatları etkileyen Covid-19 salgınından en çok etkilenen sektörlerden biridir. Sektöre ilişkin senaryolar, uluslararası turist sayılarının 2020'de yüzde 78 ile 58 arasında düşebileceğini gösteriyor. Bu 2019'da 1,5 trilyon dolar olan ziyaretçi harcamalarında, 2020'de 310 ile 570 milyar dolar arasında bir düşüşe neden olacaktır (UNWTO, 2020).

Türkiye'de ilk Covid-19 vakası 11 Mart 2020'de görülmeye başlanmıştır. 13 Mart 2020'de alınan kararla 9 Avrupa ülkesine yönelik uçuşlar iptal edilerek sınırlar kapatılmıştır. Yurt içinde ise, şehirlerarası seyahat kısıtlamaları uygulanarak 31 şehrin giriş çıkışları kapatılmıştır. Zorunlu durumlarda seyahat izin belgesi alınarak seyahat etme izni verilmiştir.

Dünya çapında en çok ziyaretçi ağırlayan 6'ncı ülke konumunda yer alan Türkiye, 2019 yılını 45 milyonu yabancı olmak üzere toplamda, 51,7 milyon ziyaretçi ile kapatmıştır. Korona virüsü salgınının henüz küresel ölçekte ciddi bir yayılma göstermediği dönem olan 2020 yılının Ocak-Şubat döneminde ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 9,68 oranında artarak, 3 milyon 520 bin 547 kişi olmuştur. Ancak Mart ayı itibarıyla Türkiye'nin ziyaretçi sayısında da düşüş görülmüştür (TÜRSAB, 2020). Özellikle, Nisan 2020'den sonra salgının artmasıyla beraber gelen turist sayılarında ciddi düşüş yaşanmaya başlamıştır. Türkiye ve dünya genelinde salgın oranlarında yaşanan iyileşme sonucunda Haziran sonrası iyimser ortama ve seyahat kısıtlamalarının kalkmasına paralel olarak Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı artmış olsa da bir önceki yıla göre oldukça düşük oranla sonuçlanmıştır (Kervankıran ve Bağmancı, 2020).

Tablo 1'de Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin yıllara ve aylara göre dağılımı incelendiğinde, diğer yıllara kıyasla 2020 yılında Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayılarının özellikle Mart ayından sonra ciddi şekilde düşmeye başladığı görülmektedir.

Aylar	Yıllar					% Değişim Oranı			
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Ocak	1.055.474	1.461.570	1.539.496	1.787.435	509.787	38,48	5,33	16,10	-71,48
Şubat	1.159.833	1.527.070	1.670.238	1.733.112	537.976	31,66	9,37	3,76	-68,96
Mart	1.587.007	2.139.766	2.232.358	718.097	905.323	34,83	4,32	-67,83	-26,07
Nisan	2.070.322	2.655.561	3.293.176	24.238		28,7	24,01	-99,26	
Mayıs	2.889.873	3.678.440	4.022.254	29.829		27,29	9,34	-99,25	
Haziran	3.486.940	4.505.594	5.318.984	214.768		29,21	18,05	-95,96	
Temmuz	5.075.961	5.671.801	6.617.380	932.927		11,74	16,67	-85,90	
Ağustos	4.658.463	5.383.332	6.307.508	1.814.701		15,56	17,16	-71,23	
Eylül	4.076.630	4.792.818	5.426.818	2.203.482		17,57	13,22	-59,40	
Ekim	2.992.947	3.755.467	4.291.574	1.742.303		25,48	14,27	-59,40	
Kasım	1.652.795	1.966.277	2.190.622	833.991		18,97	11,4	-61,93	
Aralık	1.703.789	1.950.705	2.147.878	699.330		14,49	10,1	-67,44	
Toplam	32.410.034	39.488.401	45.058.286	12.734.213	19.530.86	293,98	153,24	-71,74	-53,92

Tablo 1. Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı (KTB, 2021).

Turizm hareketlerinin durması nedeniyle otel doluluk oranları ciddi oranda gerilemiştir. STR Global raporuna göre Mart 2020'de Türkiye'deki otel doluluk oranları geçen yılın aynı ayına göre yüzde 55,2 azalarak yüzde 28,6 seviyesine inmiştir (TÜRSAB, 2020).

2018 yılında turizm gideri 2017 yılına oranla %4,7 azalarak 4,89 Milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiş ve 2019 yılında ki turizm giderine baktığımızda ise; geçtiğimiz yılın aynı dönemine oranla %10,1 oranında düşüş gerçekleşmiştir. 2020 yılının üç aylık turizm gideri geçtiğimiz yılın aynı dönemiyle karşılaştığımızda 25,6 oranında bir düşüşle 793 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin turizm geliri ise, 2017 yılından 2018 yılına %12,5 oranında artış göstererek 29,5 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Bunun yanında yurt dışında yaşayan vatandaşlardan elde edilen gelir ise; 5,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşerek bir önceki yıla oranla % 10,1 oranında düşüş yaşamıştır. 2019 yılında turizm geliri geçtiğimiz yıla oranla %17 oranında artış göstererek 34,5 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılının ilk üç ayını incelediğimizde turizm geliri 4,1 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir (TÜROFED, 2020).

Turistik seyahatlerin merkezinde yer alan konaklama sektörü Covid-19'un yarattığı krizden ciddi şekilde etkilenmiştir. Bu durum göz önüne alınarak bu çalışmada, Covid-19'un konaklama işletmelerine etkileri araştırılmıştır. Araştırma Türkiye'nin turistik merkezlerinden biri olan Muğla'nın Fethiye İlçesi'nde gerçekleştirilmiştir.

Akdeniz Bölgesi'nin batısında yer alan Fethiye, Muğla'nın 13 ilçesinden biridir. Türkiye'nin önemli turistik merkezleri arasında yer almaktadır. Hem deniz turizmi yönünden hem de yamaç paraşütü ve su sporları gibi alternatif turizm türleri yönünden oldukça talep görmektedir. Aynı zamanda tarihi turistik mekânlara da (örn; Tlos Antik Kenti, Amintas Kaya Mezarları, Telmessos Antik Tiyatro) ev sahipliği yapmaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde, Covid-19 salgınının turizm sektörüne etkilerinin incelendiği çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan bazılarının, Türkiye'de faaliyet gösteren otel zincirlerinin yeni tip koronavirüs (Covid-19) bilgilendirmeleri (Eryılmaz, 2020), Yeni Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi (Acar, 2020), Covid-19 salgını sonrası turizm destekleri (Doğancılı, 2020), Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi (Aydın ve Doğan, 2020), Covid-19 salgınının turizm sektörü üzerine olan finansal etkileri (Çıtak, 2020), Türkiye ekonomisinde Covid-19'un sektörel etkileri (Soylu, 2020), turizm eğitimi alan öğrencilerin Covid-19 salgınına yönelik görüşleri (Akyol, 2020), COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması (Üstün ve Özçiftçi, 2020), Covid-19 pandemisinin Türkiye iç turizmine

yansımaları: değişen talep üzerine bir araştırma (Yenişehirlioğlu ve Salha, 2020), Covid-19 salgınının seyahat acenteleri üzerine etkisi (İbiş, 2020), Covid-19 salgını turizm sektörünü nasıl etkiler? Turizm akademisyenleri perspektifinden bir değerlendirme (Özaltın Türker, 2020), Covid-19 salgını sonrası alınan önlemlerle turizm: muhtemel senaryolar (Altınay Özdemir, 2020), Covid-19 pandemisi ve turizm üzerindeki etkileri (Alaeddinoğlu ve Rol, 2020), Koronavirüs (Covid-19) salgınının Türkiye'de turizm üzerindeki öncülleri, etkileri ve sonuçlarının değerlendirilmesi (Demir, Günaydın ve Demir, 2020), COVID-19'un turizm sektörü ve otel işletmeleri üzerindeki etkileri: Marmaris örneği (Bayat, 2020), Covid-19 salgınıyla oluşan krizlerin turizm faaliyetleri üzerindeki etkilerinin turizm akademisyenleri tarafından değerlendirilmesi (Kiper, Saraç, Çolak ve Batman, 2020), Covid-19 gölgesinde Türkiye'de holistik turizm ve kültüre dönüş (Tanrikulu, 2020), Covid-19 ve sağlık turizmi (Bağcı, Uzun ve Bostan, 2020), koronavirüs (COVID-19) pandemisinin medikal turizm faaliyetlerine etkisi (Çınar ve Özkaya, 2020), turizm ve Covid-19 (Sürme, 2020), COVID-19 salgını sırasında turizmin sosyal maliyetleri (Qiu, Park, Li ve Song, 2020), uluslararası turizm ve koronavirüs salgını (Covid-19): ülkeler arası bir analiz (Farzanegan, Gholipour, Feizi, Nunkoo ve Andargoli, 2020), COVID-19: Geçici küreselleşmeden turizmin yeniden keşfine (Niewiadomski, 2020), COVID-19, yerli halklar ve turizm: Yeni Zelanda'dan bir manzara (Carr, 2020), COVID-19: Çin vatandaşlarının yaşam tarzı ve seyahatleri üzerindeki potansiyel etkiler (Wen, Kozak, Yang ve Liu, 2020), insanın gelişmesi, turizm dönüşümü ve COVID-19: kavramsal bir mihenk taşı (Cheer, 2020), COVID-19 pandemisine karşı turizmi kurtarma stratejisi (Yeh, 2020), turizm talebi ve COVID-19 salgını (Polyzos, Samitas ve Spyridou, 2020), turizmin Yunan ekonomisi üzerindeki COVID-19 etkileri (Mariolis, Rodousakis ve Soklis, 2020), COVID-19'dan sonra turizmi yeniden birleştirmek: turizm bölgelerindeki farklılık paradoksu (Lapointe, 2020) şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde, Covid-19' un turizm sektörüne etkilerinin değerlendirildiği pek çok çalışma bulunmaktadır. Fakat spesifik bakıldığında, Covid-19'un turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerine etkilerinin incelendiği az sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın, ilgili literatürdeki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağı ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara fikir sunması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Turizm, yapısı gereği ulusal ve uluslararası yaşanan türlü olumsuzluklardan (sosyal, siyasal/politik, çevresel, ekonomik) kolayca etkilenen sektörlerden biridir. Turizmin gelişim seyrine bakıldığında ekonomik krizler, salgın hastalıklar, terör olayları ve doğal afetler gibi durumların yaşandığı yıllarda turizm sektörü olumsuz anlamda etkilenmiştir. Herhangi bir krizin yaşanması turizm destinasyonunun çekiciliğini kaybetmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, Covid-19 salgınının turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerine olan etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Önceki yıllarla karşılaştırıldığında 2020 yılındaki turizm potansiyeli nasıldır?
- Covid-19 salgınının işletmelere etkisi daha çok ne yönlü olmuştur?
- İşletmelerin yasal önlemler dışında salgına karşı aldıkları özel önlemler nelerdir?
- İşletmelerin süreçte en çok zorlandıkları durumlar nelerdir?
- Covid-19 salgını konaklama ücretlerini, işletmelerin doluluk oranlarını ve turistlerin kalış sürelerini ne derece etkilemiştir?

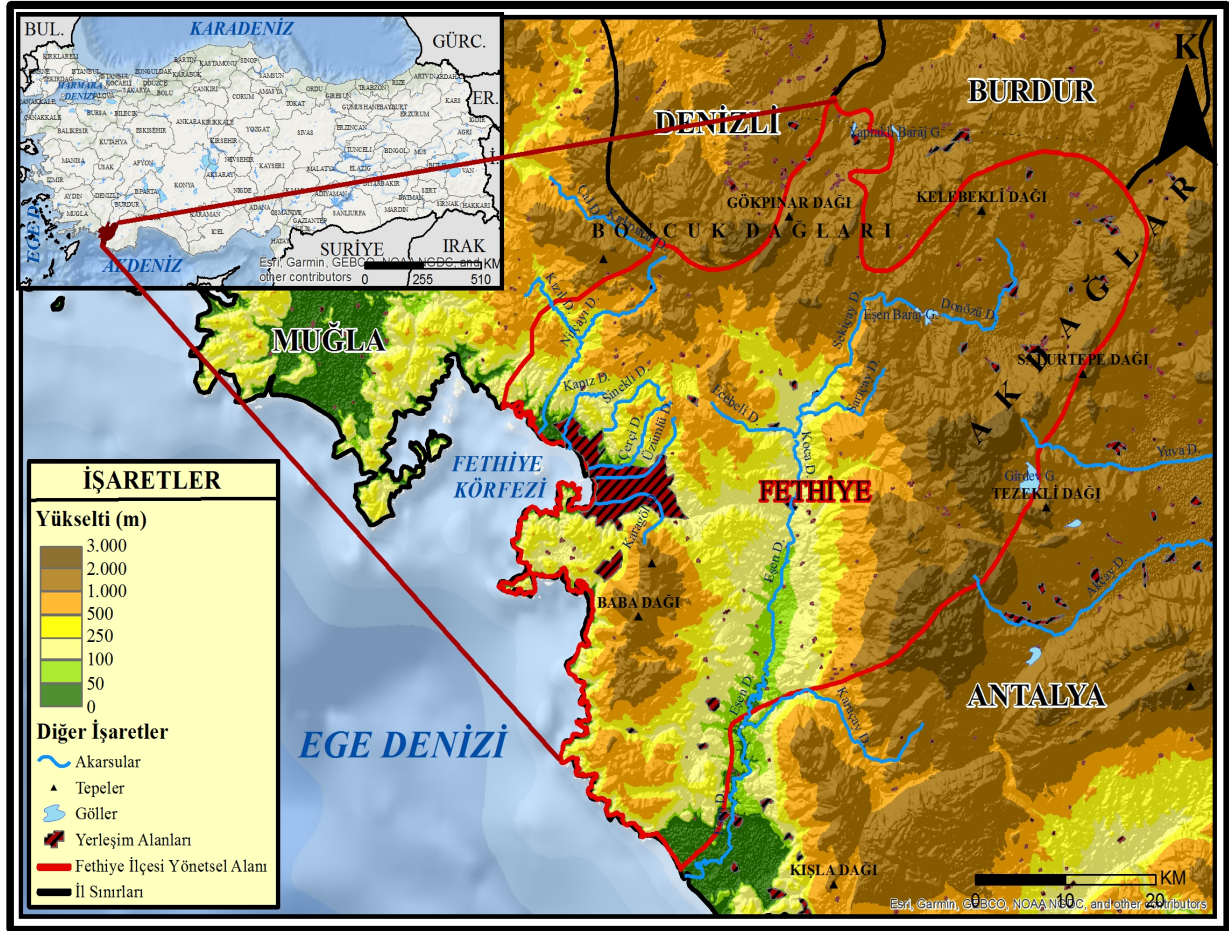
3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel metodoloji kapsamında durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Bu model, araştırılan durumu derinlemesine incelemek, söz konusu duruma ilişkin etkenleri (bireyler, olay, süreç vb.) bütüncül bir yaklaşımla ele almak ve katılımcıların bu durumdan nasıl etkilendiklerini ortaya koyabilmek amacıyla durum çalışması deseni tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:73).

3.2. Çalışma Alanı

Akdeniz Bölgesi'nin batısında yer alan Fethiye, Muğla'nın 13 ilçesinden biridir. Doğusu ve güneydoğusunda Antalya, güneyinde, güneybatısında ve batısında Akdeniz, kuzeybatısında Dalaman ilçesi, kuzeyinde Denizli ve Burdur illeri yer almaktadır. Yüzölçümü 3.059 km²'dir. Fethiye'nin toplam nüfusu 2019 yılına göre 162.686'dır.



Şekil:1 Çalışma Alanı Haritası

3.3. Veri Toplama Aracı

Covid-19 salgınının turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerine olan etkilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma doğrultusunda oluşturulan görüşme formu coğrafya alanında uzman iki akademisyen görüşüne sunulmuştur. Toplam dokuz sorudan oluşan görüşme formundan bir soru çıkarılmıştır. Son haliyle görüşme formunda sekiz soru yer almaktadır.

Görüşme formundaki sorular, önceki yıllarla karşılaştırıldığında 2020 yılının turizm potansiyelini, Covid-19 salgınının işletmelere etkilerini, yasal önlemler dışında alınan özel önlemleri, işletmelerin en çok zorlandığı durumları, turistlerin alınan önlemlere uyup uymama durumlarını, turistik talebin azalmış olmasının konaklama ücretlerine yansıtılıp yansıtılmadığını, geçen yılın aynı ayıyla karşılaştırıldığında işletmelerin doluluk oranlarını ve önceki yıllarla karşılaştırıldığında turistlerin kalış sürelerinde herhangi bir değişikliğin yaşanıp yaşanmadığını belirlemeye yönelik hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, hazırlanan görüşme formları aracılığıyla turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerinin yetkililerinden 14'ü erkek ve 2'si kadın olmak üzere toplam 16 kişiden toplanmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına dayanarak belirlenmiş olup, ilk olarak katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları katılımcılara bire bir uygulanarak konu ile ilgili görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcılarla yapılan sohbetler, katılımcıların konuya dair düşüncelerinin derinlemesine incelenmesine katkı sağlamıştır. Araştırma verileri 16 Temmuz 2020 tarihinde toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır. Gündüz, Akatepe, Uzunoğlu ve Gündüz'e (2017) göre, betimsel analiz yapılmasındaki amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek yorumlamak ve anlam bütünlüğü içinde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenmiş, daha sonra bu betimlemeler yorumlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirlik analizi araştırmacıların birbirinden bağımsız olarak yaptıkları kodlamalar dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik katsayısı, Miles ve Huberman modelinde içsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan bu benzerlik: $\Delta = C \div (C + ?) \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanabilir. Formülde, Δ : Güvenirlik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, δ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir (Baltacı, 2017: 8). Bu çalışmada Miles&&Huberman formülüne göre $8 \div (8+1) \times 100 = \%89$ olarak tespit edilmiştir. Araştırmacılar, uyuşmayan kodlamalar konusunda fikir birliği sağlamak amacıyla kodlamalara geri dönerek kendi değerlendirmelerini ifade etmiş ve görüş birliği sağlanmıştır.

16 katılımcı tarafından yanıtlanan görüşme formlarından elde edilen bulgularda dikkat çeken noktaları vurgulamak amacıyla uygun bölümlerde katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Katılımcı ifadeleri (Örneğin; 1K [kadın], 2E [erkek]) şeklinde kodlanarak gösterilmiştir.

4. Bulgular ve Yorumlar

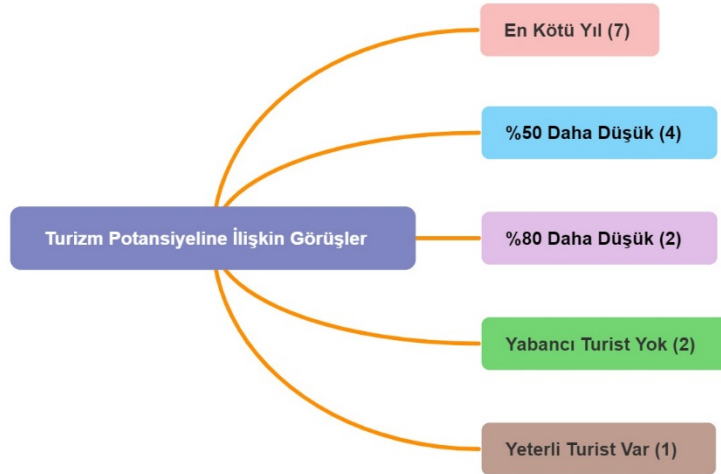
Covid-19 salgınının turistik hizmet sağlayan konaklama işletmelerine olan etkilerinin incelendiği bu çalışmada, görüşme formunda yer alan sorular ve katılımcıların verdiği cevaplar, ilgili araştırma sorusunun altında sınıflandırılarak şekiller ile sunulmuş ve açıklanmıştır.

Önceki Yıllarla Karşılaştırıldığında 2020 Yılındaki Turizm Potansiyeli

Bu başlık altında, araştırmaya katılan işletme yetkililerinin önceki yıllarla karşılaştırıldığında 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşleri tek boyut altında ele alınmış ve ifade sıklıkları sunulmuştur.

Boyut 1. 2020 Yılındaki Turizm Potansiyeline İlişkin Görüşler

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin "2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşleri" ve bu görüşlerin ifade sıklıkları Şekil 2'de sunulmuştur.



Şekil 2: 2020 Yılındaki Turizm Potansiyeline İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 2 incelendiğinde 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini katılımcıların 7'si en kötü yıl, 4'ü %50 daha düşük, 2'si yabancı turist yok, 2'si %80 daha düşük ve 1'i yeterli turist var şeklinde ifade etmişlerdir.

En Kötü Yıl

Katılımcıların büyük bir kısmı, 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini en kötü yıl şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Turizmin hiç bu kadar kötü olduğu bir yıl daha hatırlamıyorum*” (K1) ve “*Ekonomik kriz var insanlar gelemiyor, önceki yıllarla karşılaştırıldığında potansiyel çok kötü*” (E4) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, 2020 yılının turistik anlamda oldukça düşük potansiyele sahip olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir.

%50 Daha Düşük

Katılımcıların çoğu, 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini %50 daha düşük şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Talep yarı yarıya azaldı*” (E8) ve “*Önceki yıllar bu aylarda boş oda yoktu şuan kapasitemizin sadece %50’si dolu*” (E9) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, 2020 yılındaki turistik potansiyelin yarı yarıya düştüğünü göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Yabancı Turist Yok

Katılımcıların bir kısmı, 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini yabancı turist yok şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*%60-65 yabancı turiste hitap ettiğimiz için maalesef şuan doluluk oranımız oldukça düşük*” (E14) ve “*Yabancı turist yok potansiyel kötü, önceki yıllarla karşılaştırılmayacak kadar kötü*” (E6) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, yabancı turistlere hitap eden konaklama işletmelerinin Covid-19 salgınından genel olarak etkilendiğinin göstergesi olarak özetlenebilir.

%80 Daha Düşük

Katılımcıların bir kısmı, 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini %80 daha düşük şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Sezon geç açıldığı için şuan %20’lik bir talep var*” (E5) ve “*Ekonomik krizden dolayı alım gücü düştü, %20’lik kapasiteyle hizmet vermekteyiz*” (E11) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, bazı konaklama işletmelerinin Covid-19 salgınından daha fazla etkilendiğini göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Yeterli Turist Var

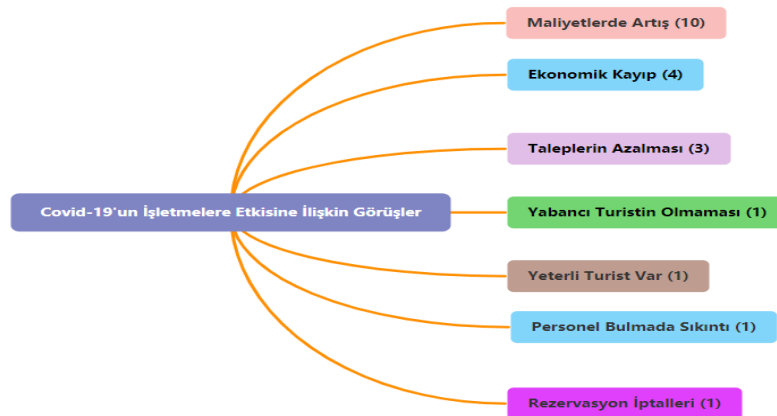
Katılımcıların bir kısmı, 2020 yılındaki turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini yeterli turist var şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Yerli turiste hitap ettiğimiz için işletme olarak problemimiz yok, yeterli bizim için*” (K2) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifade, yerli turiste hitap eden konaklama işletmelerinin Covid-19 salgınından düşünüldeğü kadar etkilenmediğinin göstergesi olarak özetlenebilir.

Covid-19 Salgınının İşletmelere Etkisinin Daha Çok Ne Yönlü Olduğu

Bu başlık altında, araştırmaya katılan işletme yetkililerinin Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşleri tek boyut altında ele alınmış ve ifade sıklıkları sunulmuştur.

Boyut 1. Covid-19 Salgınının İşletmelere Etkisinin Daha Çok Ne Yönlü Olduğuna İlişkin Görüşler

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin “Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşleri” ve bu görüşlerin ifade sıklıkları Şekil 3’te sunulmuştur.



Şekil 3: Covid-19 Salgınının İşletmelere Etkisinin Daha Çok Ne Yönlü Olduğuna İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 3 incelendiğinde Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini katılımcıların 10'u maliyetlerde artış, 5'i ekonomik kayıp, 3'ü taleplerin azalması, 1'i rezervasyon iptalleri, 1'i yabancı turistin olmaması, 1'i oda kapasitesinin düşürülmesi ve 1'i personel bulmada sıkıntı şeklinde ifade etmişlerdir.

Maliyetlerde Artış

Katılımcıların büyük bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini maliyetlerde artış şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Geç açıldı ve maliyetler bu yıl daha fazla” (K2) ve “Giderler çok fazla olmaya başladı, basit gibi görünen birçok şeyin maliyeti çok fazla” (E3) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler katılımcıların, Covid-19 salgınının konaklama işletmelerindeki maliyetleri önceki yıllara göre daha fazla arttırdığını düşündüklerinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Ekonomik Kayıp

Katılımcıların çoğu, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini ekonomik kayıp şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Ekonomik kaybımız fazla” (K1) ve “Uzun süredir kapalıydık ekonomik anlamda kötü oldu” (E4) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, Covid-19 salgınının beraberinde ekonomik anlamda kayıpları getirdiği gerçeğinin göstergesi olarak özetlenebilir.

Taleplerin Azalması

Katılımcıların bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini taleplerin azalması şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Müşteriler azaldı, yurtdışından talep yok” (E5) ve “Önceki yıllara göre talepler yeterli değil” (E14) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, Covid-19 salgını turistik anlamda talepleri olumsuz anlamda etkilemiştir şeklinde yorumlanabilir.

Rezervasyon İptalleri

Katılımcıların bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini rezervasyon iptalleri şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Birçok kişi çok önceden yapılan rezervasyonlarını iptal etti, 10 yıldır ilk defa erken rezervasyon almıştık iptal oldu. Tedirgin insanlar.” (E11) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifade, daha önce yapılan rezervasyonların Covid-19 salgını nedeniyle iptal edildiğinin dolayısıyla insanların turistik faaliyetlerini geri plana attıklarının göstergesi olarak özetlenebilir.

Yabancı Turistin Olmaması

Katılımcıların bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini yabancı turistin olmaması şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Yurtdışı konaklama talepleri azaldı, müşteri kitlemizi yabancı turistler oluştuyordu” (E13) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifade, yabancı turistlere hitap eden konaklama işletmelerinin Covid-19 salgınından olumsuz anlamda daha fazla etkilendikleri gerçeğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Oda Kapasitesinin Düşürülmesi

Katılımcıların bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini oda kapasitesinin düşürülmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Mecburen otel kapasitesini yarı yarıya düşürmek zorunda kaldık, müşteri kaybına neden olacak” (E10) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifade, Covid-19 önlemleri nedeniyle otel kapasitesinin düşürülmesinin müşteri kayıplarını beraberinde getireceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Personel Bulmada Sıkıntı

Katılımcıların bir kısmı, Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ne yönlü olduğuna ilişkin görüşlerini personel bulmada sıkıntı şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Her anlamda etkisi oldu ama farklı olarak personel bulmada sıkıntı yaşıyoruz” (E6) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifade, konaklama işletmelerinin Covid-19 salgını nedeniyle otelde çalışacak kişi bulmakta zorlandıklarının göstergesi olarak özetlenebilir.

İşletmelerin Yasal Önlemler Dışında Salgına Karşı Aldıkları Özel Önlemler

Bu başlık altında, araştırmaya katılan işletme yetkililerinin işletmelerinde yasal önlemler dışında salgına karşı özel bir önem alıp almama durumlarına ilişkin görüşleri tek boyut altında ele alınmış ve ifade sıklıkları sunulmuştur.

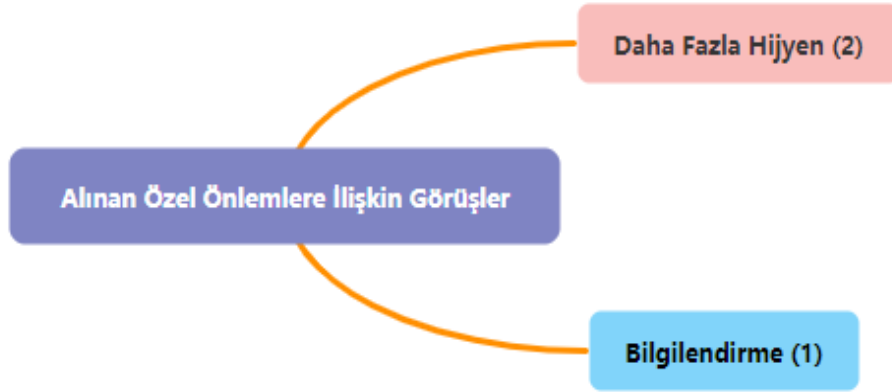
Boyut 1. İşletmelerde Yasal Önlemler Dışında Salgına Karşı Özel Bir Önem Alınıp Almama Durumu

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin “işletmelerinde yasal önlemler dışında salgına karşı özel bir önem alıp almamalarına ilişkin görüşleri” Şekil 4’te ve “alınan özel önlemlere ilişkin görüşleri” Şekil 5’te sunulmuş olup ifade sıklıkları verilmiştir.



Şekil 4: İşletmelerde Yasal Önlemler Dışında Salgına Karşı Özel Bir Önem Alınıp Almama Durumuna İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 4 incelendiğinde işletmelerde yasal önlemler dışında salgına karşı özel bir önem alıp almama durumuna ilişkin görüşlerini katılımcıların 14’ü hayır ve 2’si evet şeklinde ifade etmişlerdir.



Şekil 5: Alınan Özel Önlemlere İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 5 incelendiğinde alınan özel önlemlere ilişkin görüşlerini katılımcıların 2’si daha fazla hijyen ve 1’i bilgilendirme şeklinde ifade etmişlerdir.

Daha Fazla Hijyen

Katılımcıların çoğu, alınan özel önlemlere ilişkin görüşlerini daha fazla hijyen şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Odaların temizliği konusuna daha çok önem veriyoruz, bazen sadece yasal önlemler yetmeyebilir” (K2) ve “Riskli alanların hijyeni konusunda daha fazla kontrollü davranıyoruz” (E6) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler katılımcıların, salgın tedbirleri dışında hijyen konusuna daha fazla önem verilmesi gerektiği yönünde bir düşünceye sahip olduklarının göstergesi olarak yorumlanabilir.

Bilgilendirme

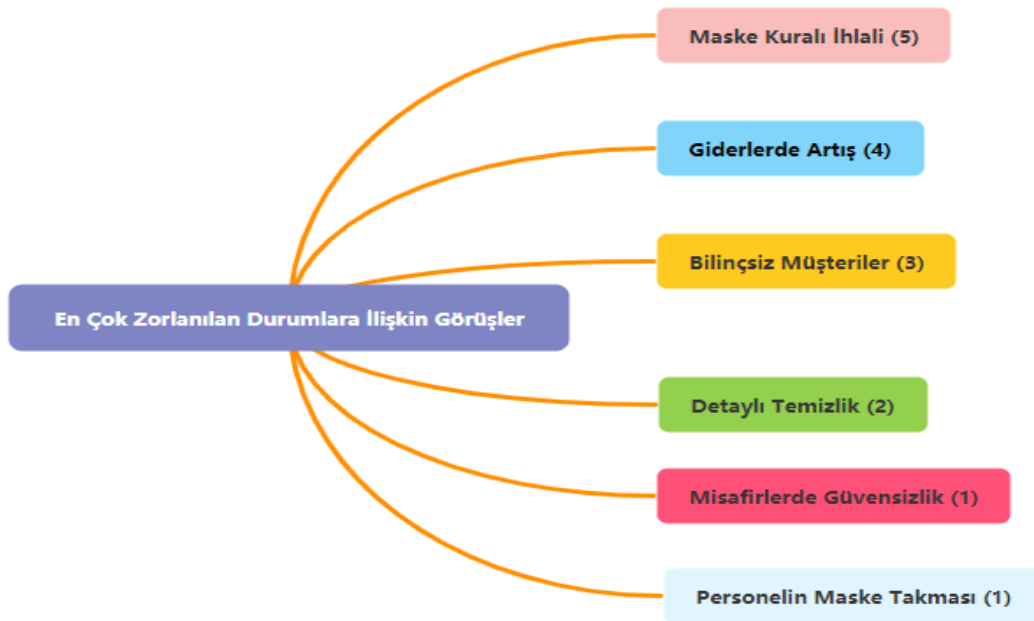
Katılımcıların bir kısmı, alınan özel önlemlere ilişkin görüşlerini bilgilendirme şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Düzenli olarak personelle toplantılar yapıp önlemler konusunda konuşuyoruz*” (E11) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, işletmelerin salgın konusunda çalışanlarıyla daha fazla iletişim halinde olduklarını ve tedbirler konusunda bilinçlendirici uygulamalar yaptıklarının göstergesi olarak özetlenebilir.

İşletmelerin süreçte en çok zorlandıkları durumlar

Bu başlık altında, araştırmaya katılan işletme yetkililerinin süreçte en çok zorlanılan durumlara ve turistlerin alınan önlemlere yeteri kadar uyup uymama durumlarına ilişkin görüşleri iki boyut altında ele alınmış ve ifade sıklıkları sunulmuştur.

Boyut 1. Süreçte En Çok Zorlanılan Durumlar

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin “süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşleri” ve bu görüşlerin ifade sıklıkları Şekil 6’da sunulmuştur.



Şekil 6: Süreçte En Çok Zorlanılan Durumlara İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 6 incelendiğinde süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini katılımcıların 5’i maske kuralı ihlali, 4’ü giderlerde artış, 3’ü bilinçsiz müşteriler, 2’si detaylı temizlik, 1’i personelin maske takması ve 1’i misafirlerde güvensizlik şeklinde ifade etmişlerdir.

Maske Kuralı İhlali

Katılımcıların büyük bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini maske kuralı ihlali şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Maske kuralının önemsenmiyor olması, çok dikkate alan yok*” (E2) ve “*Turistler kurallara çok fazla uymuyorlar özellikle maske kuralına, sürekli uyarmak zorunda kalıyoruz*” (E8) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadelere dayalı olarak, maske kullanımının turistler tarafından yeterince önemsenmediğini söylemek mümkündür.

Giderlerde Artış

Katılımcıların bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini giderlerde artış şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Ek masrafların çıkması*” (K2) ve “*Masraflar fazla ödemelerde sıkıntı yaşıyoruz*” (E1) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadelere dayalı olarak katılımcıların, Covid-19 salgınının kendilerine ek maliyetler çıkardığı yönünde düşünceye sahip olduklarını göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Bilinçsiz Müşteriler

Katılımcıların bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini bilinçsiz müşteriler şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Müşteriler bilinçsiz, mesela ateş ölçtürmek istemiyorlar” (E4) ve “Müşteriler çok ciddiye almıyor, her şey normalmiş gibi davranıyorlar” (E13) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler dayalı olarak katılımcıların, turistlerin belirlenen önlemlere yeterince uymadıklarını ve önlemlerin ihlali yönünde tavır sergilediklerini düşündüklerinin göstergesi olarak yorum yapılabilir.

Detaylı Temizlik

Katılımcıların bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini detaylı temizlik şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Sürekli yapılan detaylı temizlikler” (K1) ve “Her şeye dikkat etmek gerekiyor özellikle temizlik kısmı, sürekli ve detaylı yapılan temizlikler” (E14) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, konaklama işletmelerinin temizlik konusunda zorlandıklarını göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Personelin Maske Takması

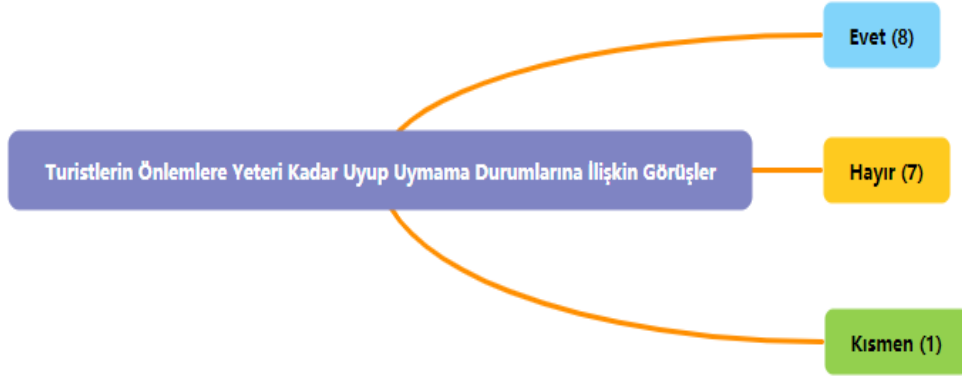
Katılımcıların bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini personelin maske takması şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Şuan tek sıkıntı bu sıcakta personelin maskeyle dolaşması” (E11) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, çalışanların iş esnasında taktıkları maskelerden rahatsız oldukları ve bu konuda zorlandıklarını göstermesi olarak özetlenebilir.

Misafirlerde Güvensizlik

Katılımcıların bir kısmı, süreçte en çok zorlanılan durumlara ilişkin görüşlerini misafirlerde güvensizlik şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “Gelen misafirlere aldığımız önlemleri kanıtlayamıyoruz, güvenmiyorlar” (E10) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler katılımcıların, turistlerin kendilerine önlemler konusunda yeterince güvenmedikleri yönünde bir düşünceye sahip olduklarını söylemek mümkündür.

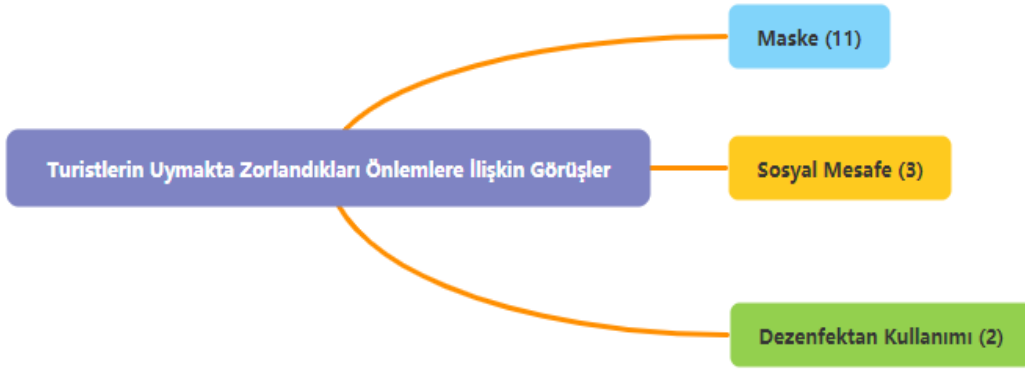
Boyut 2. Turistlerin Alınan Önlemlere Yeteri Kadar Uyup Uymama Durumları

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin “turistlerin alınan önlemlere yeteri kadar uyup uymama durumlarına ilişkin görüşleri” Şekil 7’de ve “turistlerin önlemler konusunda en çok zorlandıkları durumlara ilişkin görüşleri” Şekil 8’de sunulmuş olup ifade sıklıkları verilmiştir.



Şekil 7: Turistlerin Alınan Önlemlere Yeteri Kadar Uyup Uymama Durumlarına İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 7 incelendiğinde turistlerin alınan önlemlere yeteri kadar uyup uymama durumlarına ilişkin görüşlerini katılımcıların 8’i evet, 7’si hayır ve 1’i kısmen şeklinde ifade etmişlerdir.



Şekil 8: Turistlerin Önlemler Konusunda En Çok Zorlandıkları Durumlara İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

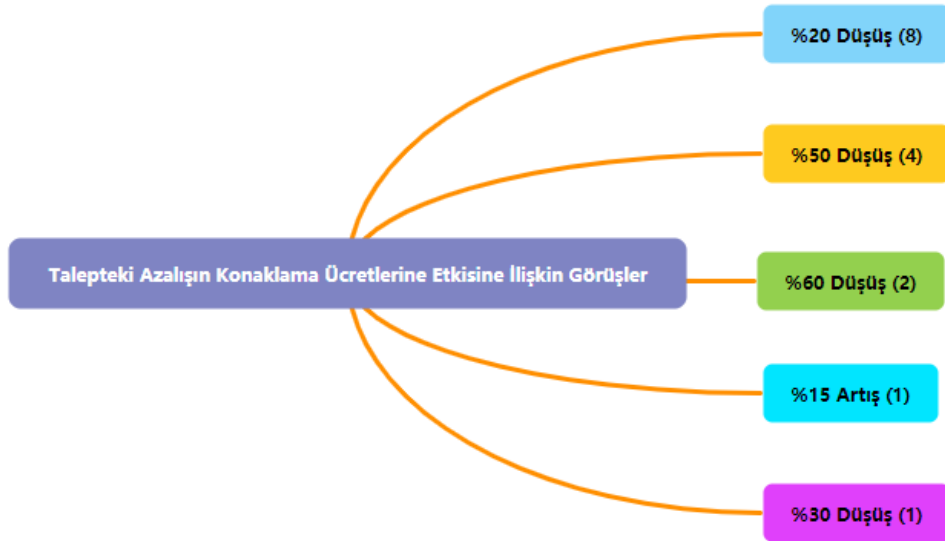
Şekil 8 incelendiğinde turistlerin önlemler konusunda en çok zorlandıkları durumlara ilişkin görüşlerini katılımcıların 11'i maske, 3'ü sosyal mesafe ve 2'si dezenfektan kullanımı şeklinde ifade etmişlerdir.

Covid-19 Salgınının Konaklama Ücretlerine, İşletmelerin Doluluk Oranlarına ve Turistlerin Kalış Sürelerine Etkileri

Bu başlık altında, araştırmaya katılan işletme yetkililerinin Covid-19 salgınının konaklama ücretlerine, işletmelerin doluluk oranlarına ve turistlerin kalış sürelerine etkilerine ilişkin görüşleri üç boyut altında ele alınmış ve ifade sıklıkları sunulmuştur.

Boyut 1. Covid-19 Salgınının Konaklama Ücretlerine Etkisi

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin "Covid-19 salgınının konaklama ücretlerine etkisine ilişkin görüşleri" ve bu görüşlerin ifade sıklıkları Şekil 9'da sunulmuştur.

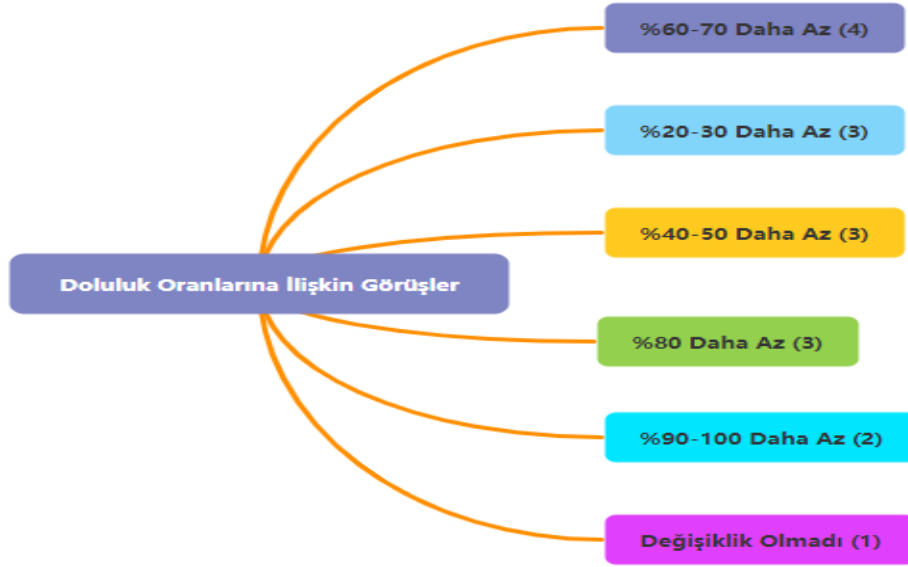


Şekil 9: Covid-19 Salgınının Konaklama Ücretlerine Etkisine İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 9 incelendiğinde Covid-19 salgınının konaklama ücretlerine etkisine ilişkin görüşlerini katılımcıların 8'i %20 düşüş, 4'ü %50 düşüş, 2'si %60 düşüş, 1'i %30 düşüş ve 1'i %15 artış şeklinde ifade etmişlerdir.

Boyut 2. Covid-19 Salgınının İşletmelerin Doluluk Oranlarına Etkisi

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin "Covid-19 salgınının işletmelerin doluluk oranlarına etkisine ilişkin görüşleri" ve bu görüşlerin ifade sıklıkları Şekil 10'da sunulmuştur.

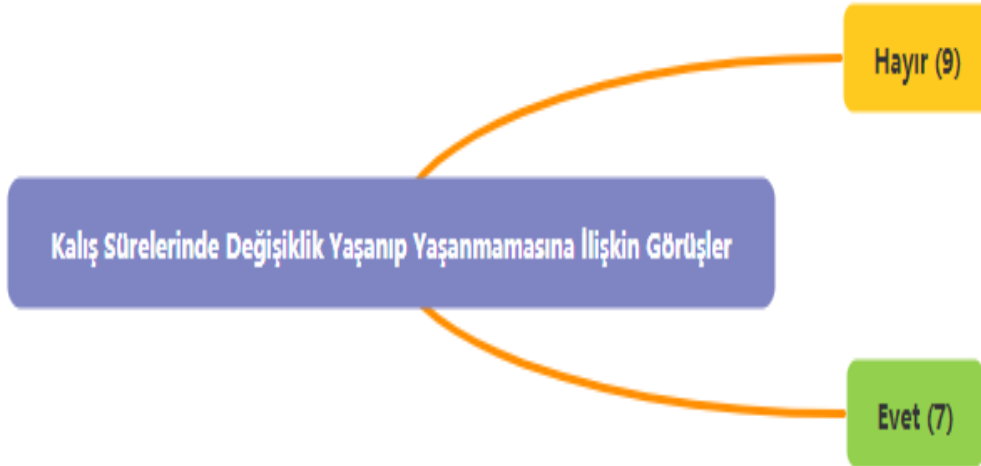


Şekil 10: Covid-19 Salgınının İşletmelerin Doluluk Oranlarına Etkisine İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 10 incelendiğinde Covid-19 salgınının işletmelerin doluluk oranlarına etkisine ilişkin görüşlerini katılımcıların 4'ü %60-70 daha az, 3'ü 20-30 daha az, 3'ü 40-50 daha az, 3'ü %80 daha az, 2'si %90-100 daha az ve 1'i değişiklik olmadı şeklinde ifade etmişlerdir.

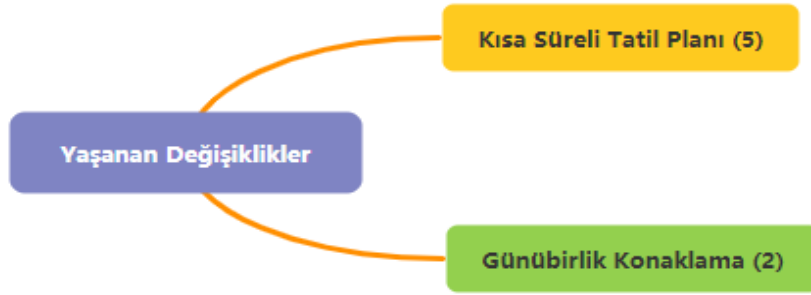
Boyut 3. Covid-19 Salgınının Turistlerin Kalış Sürelerine Etkisi

Bu boyut altında, işletme yetkililerinin “Covid-19 salgınının turistlerin kalış sürelerine etkisinin olup olmadığına ilişkin görüşleri” Şekil 11’de ve “turistlerin kalış sürelerinde yaşanan değişikliklere ilişkin görüşleri” Şekil 12’de sunulmuş olup ifade sıklıkları verilmiştir.



Şekil 11: Covid-19 Salgınının Turistlerin Kalış Sürelerine Etkisinin Olup Olmadığına İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 11 incelendiğinde Covid-19 salgınının turistlerin kalış sürelerine etkisinin olup olmadığına ilişkin görüşlerini katılımcıların 9'u hayır ve 7'si evet şeklinde ifade etmişlerdir.



Şekil 12: Turistlerin Kalış Sürelerinde Yaşanan Değişikliklere İlişkin Görüşler ve İfade Sıklıkları

Şekil 12 incelendiğinde turistlerin kalış sürelerinde yaşanan değişikliklere ilişkin görüşlerini katılımcıların 5’i kısa süreli tatil planı ve 2’si günübirlik konaklama şeklinde ifade etmişlerdir.

Kısa Süreli Tatil Planı

Katılımcıların bir kısmı, turistlerin kalış sürelerinde yaşanan değişikliklere ilişkin görüşlerini kısa süreli tatil planı şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*Önceki yıllarda konaklamalar genel olarak on veya on beş gün olurdu ama bu yıl en fazla iki veya üç gün*” (K1) ve “*Konaklama talepleri iki üç güne düştü. Önceden genelde bir haftalık konaklama talebi alıyorduk*” (E8) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, Covid-19 salgınının turistlerin kalış sürelerinde değişikliğe yol açtığı ve turistlerin kısa zamanlı tatil talep ettiklerinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Günübirlik Konaklama

Katılımcıların bir kısmı, turistlerin kalış sürelerinde yaşanan değişikliklere ilişkin görüşlerini günübirlik konaklama şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcıların; “*İş için gelen müşteriler var onlarda genelde günübirlik kalıyor*” (E4) ve “*Tek gece konaklama talep eden müşteri sayısı arttı*” (E7) şeklindeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeler, turistlerin tek gecelik konaklama talebinin arttığına göstergesi olarak özetlenebilir.

5. Sonuç

Covid-19 salgını 2019 Aralık ayında Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkmış ve kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır. Salgının en çok etkilediği sektörlerden biri olan turizm bu dönemde neredeyse durma noktasına gelmiştir. Turistik hizmet sağlayan konaklama işletmeleri salgının etkilerinin görüldüğü, sektörün en önemli paydaşlarından biridir. Bu çalışmada Türkiye’nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Fethiye’de salgının turizm konaklama işletmelerine olan etkileri ve işletme sahiplerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

Araştırmaya katılan turistik hizmet sağlayan konaklama işletmeleri sahiplerinin büyük bir kısmı 2020 yılı turizm potansiyelini “en kötü yıl”, “%80 daha düşük” olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda 2020 yılı turizm potansiyelinin önceki yıllara kıyasla düşük olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda yabancı turist sayısında da bir azalma olduğu tespit edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bayat (2020) çalışmasında bu yıl turist beklenti seviyesinin düşük olacağı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Özalpın Türker (2020) çalışmasında salgının turizm potansiyelini düşüreceği sonucuna ulaşmıştır. Smart, Ma, Qu ve Ding’in (2021) bulguları da 2020 yılında otellerin doluluk oranlarında önemli ölçüde düşüş yaşandığı yönündedir. Napierala, Leśniewska-Napierala ve Burski’nin (2020) araştırma sonucunda, salgının otel performans göstergeleri üzerindeki etkisinin olumsuz olduğu vurgulanmaktadır. Yenişehirlioğlu ve Salha (2020) araştırmasında yabancı turist sayısında ciddi bir azalmanın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan araştırma sonuçları diğer çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan işletme sahiplerinin çoğunluğu Covid-19 salgınının işletmelere etkisinin daha çok ekonomik yönde olduğunu bunu da “maliyetlerde artış” ve “ekonomik kayıp” olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu kapsamda maliyetlerde artışın buna bağlı olarak da ekonomik kayıpların yaşandığı anlaşılmaktadır. Benzer çalışmalar incelendiğinde Özalpın Türker (2020) araştırma bulguları salgının turizm gelirlerinde azalmaya, yatırımlarda durğunluğa ve ekonomik kayıplara neden olacağını göstermektedir. Aynı zamanda Altınay Özdemir (2020) araştırmasında yaz sezonu hazırlıkları yaparken ansızın salgına maruz kalan konaklama işletmelerinin ciddi yüksek maliyetlere bağlı olarak değişikliğe uğrayacağı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte Demir, Günaydın ve Demir’in (2020) araştırma sonucu salgın döneminde turizmde ulaştırma, konaklama ve yiyecek-içecek

fiyatlarında artışın meydana gelmesi, maliyetlerin yükselmesi sebebiyle otel ve tatil fiyatlarında da bir artış olacağı yönündedir.

Araştırma katılımcılarının işletmelerde yasal önlemler dışında salgına karşı özel bir önem alınıp almama durumu incelendiğinde büyük bir kısmının ek önlemler almadığı görülmüştür. Ek önlem alan işletmelerde salgın tedbirleri dışında hijyen konusuna daha fazla önem verilerek salgın konusunda çalışanları bilgilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Özaltın Türker (2020) araştırma bulgularında turistlerin tatil yapacakları turizm işletmelerinden hijyen kurallarına daha çok uymalarını ve salgın konusunda gerekli önlemlerin alındığına dair güven verilmesini bekleyecekleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte daha çok hijyen ve güvenin sağlanabilmesinin yeni standartlar ve sertifikasyon sistemiyle mümkün olacağını öngörmüştür.

Araştırmaya katılan Fethiye'deki turizm işletme sahipleri salgın sürecinde en çok zorlanılan durumları "maske kullanımı", "giderlerde artış" ve "bilinçsiz müşteriler" şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir. Maske kullanımının özellikle sıcak hava koşullarında çok zor olduğu, Covid-19 salgın tedbirlerinin ek maliyetler çıkardığı ve bilinçsiz müşterilerin tedbir ve kurallar dahilinde davranmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme sahipleri Covid-19 salgınının konaklama ücretlerinde talepteki azalışa bağlı olarak %20- %50 oranında düşüslere sebep olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda işletmelerin doluluk oranlarının da %60-%70 oranında önceki yıllara kıyasla daha az olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan Fethiye'deki turizm konaklama işletme sahipleri Covid-19 salgınının turistlerin kalış sürelerinde değişikliğe yol açtığını, turistlerin kısa zamanlı tatil talep ettiklerini ve tek gecelik konaklama taleplerinin arttığını belirtmişlerdir.

Mevcut araştırmaya katılan turizm konaklama işletmeleri sahiplerinin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde; işletmelerin salgından ekonomik anlamda olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Salgının ne kadar süre daha devam edeceği belli olmadığı için uzun vadeli ekonomik planlamalar yapılmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır. İşletmelerde salgın tedbirlerine yönelik alınan kapasitenin düşürülmesi, hijyen kurallarının artırılması gibi ek tedbirler maliyetleri artırmaktadır. İşletmelerin kar elde edebilmesi için artan maliyetleri fiyatlara yansıtması gerekmektedir. Covid-19 salgınıyla birlikte dijitalleşme süreci de hızlanmıştır. Birçok sektör işleyişini dijital platformlar ve uygulamalar üzerinden gerçekleştirmektedir. Turizm konaklama işletmeleri bu dijital sistemleri tercih ederek teması en aza indirip işletme güvenilirliğini artırabilirler. Bununla birlikte sağlıklı beslenmeye bir yönelim söz konusudur. Bu nedenle işletmeler şeffaf mutfaklar, sağlıklı besinler ve bu konuda kalifiye elemanlar tercih edilebilirler.

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Akyol, C. (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Covid-19 Salgınına Yönelik Görüşleri. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(1), 112-121.
- Alaeddinoğlu, F. & Rol, S. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı), 233-258.
- Altınay Özdemir, M. (2020). Covid-19 Salgını Sonrası Alınan Önlemlerle Turizm: Muhtemel Senaryolar. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7 (2), 222-238.
- Aydın, B. & Doğan, M. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi, *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 93-115.
- Bağcı, E., Uzun, C. & Bostan, A. (2020). Covid-19 ve Sağlık Turizmi. *Journal of Awareness*, 5(3), 331-348.
- Bal, H. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemi*. Isparta: Fakülte Kitapevi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles ve Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 1-15.
- Bayat, G. (2020). The Effects of COVID-19 on the Tourism Sector and Hotel Businesses: The Case of Marmaris. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 617-634.
- Carr, A. (2020). COVID-19, Indigenous Peoples and Tourism: a View from New Zealand. *Tourism Geographies*, 22(3), 491-502.
- CBDDO (Türkiye Cumhuriyeti Başkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi), (2020). Koronavirüs Covid-19 Dünya Haritası. <https://corona.cbddo.gov.tr/> (Erişim Tarihi:27.09.2020).
- Cheer, J. M. (2020). Human Flourishing, Tourism Transformation and COVID-19: A Conceptual Touchstone. *An International Journal of Tourism Space, Tourism Geographies*, 22(3), 514-524.
- Çeti, B. & Ünlüönen, K. (2019). Salgın Hastalıklar Sebebiyle Oluşan Krizlerin Turizm Sektörü Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi. *AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi*, 22(2), 109-128.
- Çınar, F. & Özkaya, B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Medikal Turizm Faaliyetlerine Etkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 35-50.
- Çıtak, N. & Çalış, Y. (2020). Covid-19 Salgınının Turizm Sektörü Üzerine Olan Finansal Etkileri. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 3(2), 110-132.
- Demir, M., Günaydın, Y. & Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19)'ün Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncüllerinin, Etkilerinin ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Demir, M., Günaydın, Y. & Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Doğancılı, O. S. (2020). Covid-19 Salgını Sonrası Turizm Destekleri. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 2808-2820.
- Eryılmaz, B. (2020). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Otel Zincirlerinin Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Bilgilendirmeleri. *Turizm Akademik Dergisi*, 7 (1), 15-27.
- Farzanegan, M. R., Gholipour, H. F., Feizi, M., Nunkoo, R. & Andargoli, A. E. (2020). International Tourism and Outbreak of Coronavirus (COVID-19): A Cross-Country Analysis. *Journal of Travel Research*, 1, 1-6.
- Gündüz, M., Aktepe V., Uzunoğlu H. & Gündüz D. D. (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Eğitsel Oyunlar Yoluyla Kazandırılan Değerler. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70.
- İbiş, S. (2020). Covid-19 Salgınının Seyahat Acenteleri Üzerine Etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 85-98.
- Kervankıran, İ. & Bağmancı, M. F. (2020). Bildiğimiz Turizmin Sonu Mu? COVID-19'un Türkiye'deki Turizm Hareketliliğine Etkisi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 19-32.
- Kiper, V., Saraç, Ö., Çolak, O. & Batman, O. (2020). Covid-19 Salgınıyla Oluşan Krizlerin Turizm Faaliyetleri Üzerindeki Etkilerinin Turizm Akademisyenleri Tarafından Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(43), 527-551.

- Köşker, H. (2017). Krizlerin Turizm Sektörüne Etkileri Üzerine Bir Araştırma: 2016 Yılı Türkiye Örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, 62, 216-230.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı), (2021). Mart Ayı Bülteni.
- Lapointe, D. (2020). Reconnecting Tourism After COVID-19: The Paradox Of Alterity İn Tourism Areas. *Tourism Geographies*, 22(3), 633-638, DOI: 10.1080/14616688.2020.1762115
- Mariolis, T., Rodousakis, N. & Soklis, G. (2020). The COVID-19 Multiplier Effects of Tourism on the Greek Economy. *Tourism Economics*, 1–8, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354816620946547>
- Napierala, T., Leśniewska-Napierala, K. & Burski, R. (2020). Impact of Geographic Distribution of COVID-19 Cases on Hotels' Performances: Case of Polish Cities. *Sustainability*, 12 (11), 4697.
- Niewiadomski, P. (2020) COVID-19: From Temporary Deglobalisation to a Re-Discovery of Turizm? *Tourism Geographies*, 22(3), 651-656.
- Özaltın Türker, G. (2020). Covid-19 Salgını Turizm Sektörünü Nasıl Etkileri Turizm Akademisyenleri Perspektifinden Bir Değerlendirme. *International Journal of Social Sciences And Education Research*, 6(2), 207-224.
- Qiu, R. T. R., Park, J., Li, S. & Song, H. (2020). Social Costs of Tourism During The COVID-19 Pandemic. *Annals of Tourism Research*, 84, 1-14.
- Smart, K., Ma, E., Qu, H. & Ding, L. (2021). COVID-19 İmpacts, Coping Strategies, and Management Reflection: A Lodging İndustry Case. *International Journal of Hospitality Management*, 94, 1-14.
- Soylu, Ö. (2020). Türkiye Ekonomisinde Covid-19'un Sektörel Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6) , 169-185.
- Stathis Polyzos, S., Samitas, A. & Spyridou, A. E. (2020): Tourism Demand and the COVID-19 Pandemic: An LSTM Approach. *Tourism Recreation Research*, DOI: 10.1080/02508281.2020.1777053
- Sürme, M. (2020). *Turizm ve Kovid-19. İksad Yayınları*: Ankara.
- Tanrıku, M. (2020). Covid 19 Gölgesinde Türkiye'de Holistik Turizm ve Kültüre Dönüş. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5) , 406-417.
- TÜROFED (Türkiye Otelciler Federasyonu), (2020). Türofed Turizm Bülteni. https://www.turofed.org.tr/panel/upload_system/pages_file/a9ccb6e6432605bdf36076fdf41209f7.pdf
- TÜRSAB (Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği), (2020). Korana Virüsü (Covid-19) Sonrası Nasıl Bir Dünya Bizi Bekliyor. <https://tursab.org.tr/apps/Files/Content/8b368379-712e-4ca3-8425-69ae28b9f113.pdf>
- UNWTO (World Tourism Organization), (2020). World Tourism Barometer. 18(3). <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.3>.
- Üstün, Ç. & Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşam ve Etik Düzlem Üzerine Etkileri: Bir Değerlendirme Çalışması. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 25 (Special Issue on COVID 19) , 142-153.
- Wen, J., Kozak, M., Yang, S. & Liu, F. (2020). COVID-19: Potential Effects on Chinese Citizens' Lifestyle and Travel. *Tourism Review* (E-pub ahead of print), <https://doi.org/10.1108/TR-03-2020-0110>
- Yeh, S. S. (2020). Tourism Recovery Strategy Against COVID-19 Pandemic. *Tourism Recreation Research*, DOI: 10.1080/02508281.2020.1805933
- Yenişehirlioğlu, E. & Salha, H. (2020). Covid 19 Pandemisinin Türkiye İç Turizmüne Yansımaları: Değişen Talep Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 37(19), 355-368.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zoğal, V. & Emekli, G. (2020). The changing meanings of second homes during Covid-19 Pandemic in Turkey. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 168-181.